

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) และ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาประเทศโดยการเน้นกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค โดยการกำหนดให้มีการพัฒนาเมืองหลักและเมืองรองขึ้นในภาคต่าง ๆ ตลอดจนชุมชนชนบทให้ประสานกัน เพื่อเป็นฐานรองรับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้าง เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในอนาคต ซึ่งในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ก็ยังคงใช้แนวทางในการพัฒนาดังกล่าว เพียงแต่เปลี่ยนการพัฒนาจากเมืองหลักและเมืองรองเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญแทนสำหรับภาคกลางซึ่งแต่เดิมมิได้มีเมืองหนึ่ง เมืองใดเป็นเมืองหลักและเมืองรอง ก็ได้กำหนดให้มีเมืองศูนย์กลางความเจริญเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความสำคัญและความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งการเชื่อมโยงระบบการพัฒนาเมืองกับการพัฒนาชนบทอย่างทั่วถึง

เมื่อพิจารณาด้านโครงสร้างนั้นภาคกลางประกอบด้วยจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้คือ ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี และสระบุรี มีพื้นที่รวมกัน 16,593.43 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 3.20 ของประเทศ ซึ่งมีพื้นที่ขนาดเล็กมาก แต่อย่างไรก็ตามภาคกลางก็เป็นภาคที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม โดยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ในปี พ.ศ. 2525 เท่ากับ ร้อยละ 4.80 ของประเทศ และในปี พ.ศ. 2530 มีมูลค่าร้อยละ 4.26 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ และมีรายได้ต่อคน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ยูนิเค็ลโปรดักชั่น,) หน้า 295-296.

ในปี พ.ศ. 2530 เท่ากับ 6.952 บาทต่อปี (ณ. ราคาคงที่ พ.ศ.2515) ในขณะที่ในระดับ ประเทศรายได้ต่อคนเท่ากับ 8.327 บาทต่อปี²

ในฐานะที่จังหวัดสระบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งของภาคกลางและในแผนพัฒนา ฉบับที่ 6 ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเมืองสระบุรีโดยกำหนดให้เป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญของภาค เนื่องจากจังหวัดสระบุรี เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง ดังจะเห็นจากระดับรายได้เฉลี่ย ต่อคนสูงมาก เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ โดยในปี พ.ศ.2530 พบว่ามีรายได้เฉลี่ยต่อคนเท่ากับ 13,967 บาทต่อปี ซึ่งในปี 2525 นั้นประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อคนเท่ากับ 10,988 บาทต่อปี และมีอัตราการเติบโตสูงถึงร้อยละ 6.21 ต่อปี นับว่าเป็นอัตราสูงกว่าของประเทศ ซึ่งโครงสร้างการผลิตส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 56.65 มาจากผลผลิตภาคอุตสาหกรรม โดยมีอัตราการขยายตัวในภาคการผลิตนี้ถึงร้อยละ 9.75 อย่างไรก็ตามในด้านการผลิตภาค เกษตรกรรมกลับมีอัตราการเติบโตในระดับต่ำซึ่งในปี พ.ศ.2530 ภาคเกษตรกรรมมีส่วนแบ่งด้านการผลิตร้อยละ 10.87 เท่านั้น ซึ่งเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรในภาคเกษตรกรรมซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 80 จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างระหว่างภาคการผลิตเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรม ซึ่งนับวันจะลดบทบาทด้านการผลิตลง จึงควรจะได้มีการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางในการวางแผนพัฒนาจังหวัดสระบุรีต่อไป ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับด้านการผลิต การพัฒนาชุมชนเมืองและชนบท รวมถึงการบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างเพียงพอและสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาประเทศ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) ศึกษาสภาพทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและประชากรของจังหวัด
- 2) ศึกษาปัญหาและพื้นที่ที่มีปัญหาในด้านต่าง ๆ

²สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กองบัญชีประชาชาติ, ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด (กรุงเทพมหานคร: กองบัญชีประชาชาติ, 2532), หน้า 96.

- 3) ศึกษาแนวโน้มและศักยภาพในการพัฒนาจังหวัดสระบุรี
- 4) เพื่อกำหนดแนวทางในการทำแผนพัฒนาจังหวัด จากแนวโน้มและศักยภาพทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากร ตลอดจนปัญหาของพื้นที่

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ทำการศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การบริหาร และการเมือง ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา รวมถึงศักยภาพในการพัฒนาของจังหวัดสระบุรี

1.4 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

- 1) รวบรวมข้อมูลทางภาคสนามและ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดสระบุรีและจังหวัดใกล้เคียง จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
- 2) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อบ่งชี้สภาพการณ์และปัญหาของจังหวัด ทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากร การบริหาร ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมถึงการวิเคราะห์และบ่งชี้ศักยภาพในการพัฒนาจังหวัดสระบุรี
- 3) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาจังหวัด โดยคำนึงถึงสภาพและปัญหาปัจจุบัน แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของจังหวัดในอนาคต

1.5 แหล่งที่มาของข้อมูล

- 1.5.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสำรวจภาคสนาม
- 1.5.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค

ส่วนกลาง

- กรมแผนที่ทหาร ข้อมูลลักษณะภูมิประเทศ
- กรมอุตุนิยมวิทยา ข้อมูลลักษณะภูมิอากาศ
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ข้อมูลการเข้าประโยชน์ที่ดิน
- กรมพัฒนาที่ดิน ข้อมูลสมรรถนะดิน
- กรมป่าไม้ ข้อมูลป่าไม้
- กรมทรัพยากรธรณี ข้อมูลทรัพยากรแร่ธาตุ
- กรมชลประทาน ข้อมูลชลประทาน
- กระทรวงคมนาคม ข้อมูลโครงข่ายการคมนาคม
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข้อมูลผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูลระดับตำบล
- ธนาคารแห่งประเทศไทย ข้อมูลการเงินการธนาคาร
- กรมการปกครอง ข้อมูลประชากร เทศบาล สุขาภิบาล
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลด้านการศึกษา
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ข้อมูลด้านสาธารณสุข
- ห้องสมุดสถาบันต่างๆ ได้แก่ สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดสำนักผังเมือง ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ฯลฯ
- ฯลฯ

ส่วนภูมิภาค

- สำนักงานจังหวัดสระบุรี ข้อมูลทั่วไปและแผนพัฒนาจังหวัด
- อุตสาหกรรมจังหวัด ข้อมูลด้านอุตสาหกรรม
- พาณิชย์จังหวัดสระบุรี ข้อมูลการค้า
- ป่าไม้เขตสระบุรี ข้อมูลการจัดการป่าไม้
- ฯลฯ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

- 1) ทำให้ทราบถึงสภาพทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากรและการบริการขั้นพื้นฐาน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงแนวทางในการพัฒนาจังหวัดสระบุรี
- 2) ทำให้ทราบถึงความต้องการ โครงสร้างปัญหาและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาจังหวัดสระบุรี
- 3) ทำให้ทราบถึงพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาของจังหวัดสระบุรี
- 4) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดสระบุรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่ของจังหวัดนี้ต่อไป.

1.7 ข้อจำกัดในการศึกษา

- 1) ภัยข้อจำกัดของงบประมาณและเวลา การวิเคราะห์ด้านสังคมซึ่งส่วนใหญ่ต้องออกเก็บข้อมูลภาคสนามจึงน่าจะทำได้ ต้องใช้ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งมีอยู่จำกัด ทำให้การวิเคราะห์ด้านสังคมกระทำได้ไม่เต็มที่และขาดรายละเอียดในบางส่วนไป
2. ความคลาดเคลื่อนของแหล่งข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ ซึ่งบางครั้งไม่ตรงกัน ทำให้ต้องปรับและเลือกใช้ ซึ่งอาจทำให้ผลการศึกษาคคลาดเคลื่อนบ้างในรายละเอียด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย